

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

Однією з основних проблем української економіки є гостра нестача капіталу, що в свою чергу не дозволяє повністю розкрити та використати наявний ресурсний і виробничий потенціал нашої країни. Найбільш ефективним вирішенням цієї проблеми є залучення іноземного капіталу шляхом інвестування, причому найбільшого пріоритету в цьому контексті набувають прямі іноземні інвестиції (Foreign direct investment (FDI)). Згідно методології Міжнародного валютного фонду і Організації економічного співробітництва та розвитку «інвестиції вважаються прямими, якщо здійснюються за межами національних кордонів з метою розширення виробництва товарів і послуг, закупівлі товарів для імпорту в країну базування або експорту в треті країни. Їх характерними ознаками є те, що інвесторові належить управлінський контроль над підприємствами, і вони виступають у формі акціонерного капіталу і коротко- та довгострокових міжфірмових позик» [1].

Проте, поточна динаміка свідчить про значне скорочення прямих іноземних інвестицій в економіку України. Згідно даних Держкомстату обсяг прямих іноземних інвестицій у 2014 році скоротився до рівня 45916 млн. дол. США. Різниця у порівнянні з 2013 роком склала понад 11 млрд. дол. США, що становить 20%. Щоправда, при визначенні об'єму прямих іноземних інвестицій за минулий рік Державним комітетом статистики не брались до уваги дані щодо анексованого Криму.

Різне скорочення прямих іноземних інвестицій пов'язане не тільки з анексією Криму та військовими діями на сході нашої країни. Якщо аналізувати причини низької активності іноземних інвесторів в розрізі розвитку національної економіки протягом останніх років, ми зможемо виділити цілу низку глибоких системних проблем, що гальмують не лише інвестиційні процеси, а й розвиток економіки та суспільства в цілому.

Слід зазначити, що в процесі визначення проблем пов'язаних із залученням іноземних інвестицій, важливе значення має вивчення бачення цієї проблеми самим бізнес середовищем. Це дозволить виокремити найбільш гострі аспекти цього питання. В цьому контексті надзвичайно корисним та інформативним є Індекс інвестиційної привабливості України.

Індекс інвестиційної привабливості (ІІП) - це оцінка інвестиційної привабливості України, що проводиться Європейською Бізнес Асоціацією і ґрунтується на регулярному моніторингу бізнес-клімату першими особами компаній-членів Асоціації [2].

Європейська Бізнес Асоціація (ЄБА) була заснована у 1999 році як форум для обговорення та вирішення проблем, з якими зустрічаються бізнесмени в Україні. Ця ініціатива ділових людей, які побачили переваги та користь від спільних дій європейської бізнес спільноти в Україні була підтримана Європейською Комісією.

На даний час Європейська Бізнес Асоціація об'єднує близько 900 європейських, українських та міжнародних компаній. Вона є провідною організацією міжнародного бізнесу в Україні, пропонуючи своїм членам ряд корисних можливостей, зокрема:

- колективний захист інтересів у центральних та місцевих органах державного управління України, в іноземних та міжнародних організаціях;
- можливість брати участь у процесі прийняття рішень на рівні Європейського Союзу через тісні робочі стосунки з Європейською Комісією та посольствами країн Європейського Союзу у Києві;
- регулярну інформаційну підтримку щодо процесів, які впливають на ведення бізнесу в Україні, а також семінари та презентації тощо.

Європейська Бізнес Асоціація діє як незалежна установа та неприбуткове об'єднання юридичних осіб. Ключова місія Асоціації полягає у представництві інтересів європейських та вітчизняних інвесторів в Україні, а також реалізації заходів спрямованих на поліпшення інвестиційного клімату в нашій країні.

Реалізація місії та завдань Асоціації визначили потребу в розробці Індексу інвестиційної привабливості України. Основна мета визначення ІІІ - дати оцінку інвестиційному клімату в країні, зокрема, його привабливості як для інвесторів, що вже знайшли себе на цьому ринку, так і для тих хто лише входить в Україну. Об'єкт дослідження: інвестиційний клімат як сукупність політичних, економічних, законодавчих, регуляторних та інших факторів, які в кінцевому рахунку визначають ступінь ризику капіталовкладень та можливість їх ефективного використання.

Індекс інвестиційної привабливості розраховується як середнє арифметичне оцінок п'яти запитань (за п'ятибальною шкалою), на які відповідають керівники компаній-учасниць Європейської Бізнес Асоціації. Наведемо ці запитання:

- як Ви оцінюєте інвестиційний клімат в Україні?
- як Ви оцінюєте поточний інвестиційний клімат для Вашої компанії у порівнянні з попередніми трьома місяцями?
- які Ваші очікування щодо інвестиційного клімату в Україні на наступні три місяці?
- чи прибутковим, на Ваш погляд, буде для нових учасників ринку інвестування в Україні протягом наступних трьох місяців?

- які Ваші очікування щодо бізнес середовища у Вашій основній галузі діяльності на наступні три місяці?

Респонденти відповідають на питання, після чого відповіді аналізуються, використовуючи п'ятибальну систему. Опитування компаній-членів Асоціації відбувається щоквартально, це дає можливість відстежити Індекс в динаміці. Дослідження в межах кожного кварталу має назву «хвиля». На сьогоднішній день вже відбулось 27 «хвиль» дослідження та визначення ІІІ, остання з яких за перший квартал 2015 року.

За підсумками першого кварталу 2015 року Індекс інвестиційної привабливості України становить 2,51, що фактично відповідає попередньому значенню Індeksu за четвертий квартал 2014 р., коли даний показник становив 2,5. Взагалі слід зазначити, що минулого року спостерігалась негативна динаміка ІІІ, в першому кварталі цей показник становив - 2,72, у другому - 2,74, у третьому - 2,65.

За підсумками дослідження Індeksu інвестиційної привабливості України у першому кварталі 2015 р., його автори роблять наступні висновки:

- основна частина опитаних респондентів (85%) не помітила позитивних зрушень в Україні та незадоволені поточним станом справ;

- поточний показник Індeksu (2,51) не перевищив до кризовий рівень 2011 року та перебуває в негативній площині (нижчий трьох балів);

- 22% опитаних топ-менеджерів визначили як позитивне явище початок дерегуляційних процесів в Україні, проте, на їх думку, влада повинна прискорити цей процес та приділити більшу увагу практичним процесам дерегуляції;

- 46% респондентів вважають, що на даний час інвестиційний клімат в Україні став гіршим ніж у грудні 2014 року;

- 47% опитаних не очікують поліпшення у другому кварталі 2015 р. тощо [2].

Узагальнюючи результати проведеного в процесі визначення ІІІ дослідження, ми отримуємо перелік основних проблем які викликають найбільше занепокоєння у інвесторів, а саме: нестабільність валютного ринку, податковий тиск та додаткові імпорتنі мита, відсутність реформ і неефективність чиновників середнього рівня. Саме через вирішення цих проблем лежить шлях до зростання інвестиційної привабливості економіки України, а відповідно і до зростання обсягів прямих іноземних інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Реверчук С. К. Інвестологія: наука про інвестування: [Навч. посібник] / С.

К. Реверчук, Н. Й. Реверчук, І. Г. Скоморович [та ін.]. – Атіка, 2001. – 264 с.

2. Офіційний веб-сайт Європейської Бізнес Асоціації. – Режим доступу: <http://www.eba.com.ua/uk/about-eba/indices/investment-attractiveness-index>. - Назва з екрану.